
PWYLLGOR SAFONAU, 26.01.15

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Lesley Day, Eryl Jones-Williams a Michael Sol Owen.

Aelodau Annibynnol:- Mr Gwilym Ellis Evans (Cadeirydd), Ms Linda Byrne, Miss Margaret E. Jones a'r Dr Einir Young.

Aelod Pwyllgor Cymunedol:- Mr David Clay.

Hefyd yn Bresennol: Iwan Evans (Swyddog Monitro), Rhun ap Ieth (Dirprwy Swyddog Monitro), Sion Huws (Uwch Gyfreithwr) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriad:- Mr Sam Soysa.

Croesawyd cynrychiolwyr o Bwyllgor Safonau Cyngor Ynys Môn oedd yn bresennol i arsylwi ar y cyfarfod.

Croesawyd y Cynghorydd Lesley Day i'w chyfarfod cyntaf o'r pwyllgor hwn.

Estynnwyd croeso hefyd i Rhun ap Ieth, Dirprwy Swyddog Monitro.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd Mr Gwilym Ellis Evans (Cadeirydd) a Mr David Clay fuddiant personol yn eitem 10 ar y rhaglen – Adroddiad y Swyddog Monitro ar Ymchwiliad i Gŵyn yn Erbyn y Cynghorydd 'A' – oherwydd bod ganddynt gysylltiadau agos â rhai o'r partïon.

'Roedd yr aelodau o'r farn ei fod yn fuddiant sy'n rhagfarnu, a gadawsant y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 29 Medi, 2014 fel rhai cywir.

3. CEISIADAU AM ODDEFEB

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro ar geisiadau a dderbyniwyd am oddefeb mewn cysylltiad â thrafodaethau yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion. Cyn ystyried y geisiadau unigol, rhoddodd y Swyddog Monitro amlinelliad o'r broses trefniadaeth ysgolion.

(A) Cais gan y Cynghorydd John Pughe Roberts

Nododd y Swyddog Monitro:-

- Bod y Cynghorydd John Pughe Roberts, Aelod Corris / Mawddwy ar Gyngor Gwynedd, yn gofyn am oddefeb gyffredinol, oherwydd ei rôl fel aelod lleol, i

siarad a phleidleisio mewn cysylltiad â thrafodaethau ar ad-drefnu addysg yn nalgylch Ysgol y Gader, Dolgellau.

- Bod gan y cynghorydd fuddiant yn y mater oherwydd bod ei ferch yn ddisgybl yn yr ysgol a'i chwaer yn gweithio yno.

Wrth ystyried y cais:-

- Nodwyd ei bod yn bwysig bod aelod lleol yn gallu cyfrannu at y broses, ond y dylai hynny ddigwydd o fewn y prosesau cychwynnol anffurfiol sy'n digwydd yn lleol.
- Cyfeiriwyd at benderfyniadau blaenorol mewn achosion tebyg ble caniatwyd goddefebau i aelodau â buddiant gymryd rhan yn y trafodaethau lleol yn unig ac awgrymwyd y dylid ymlynu at y cynsail a sefydlwyd eisoes fel bod y pwyllgor yn gyson yn ei benderfyniadau.

PENDERFYNWYD caniatáu'r cais am oddefeb i'r Cynghorydd siarad, ond nid i bleidleisio, mewn cyfarfodydd dan nawdd y Cyngor ynglŷn ag Ysgol y Gader sy'n cael eu cynnal yn yr ardal, ond na chaiff siarad, na bod yn bresennol na phleidleisio mewn cyfarfod o'r Cyngor, Cabinet nac unrhyw un o'i bwyllgorau a'i bod yn ofynnol iddo ddatgan yn glir ymhob cyfarfod y mae'n cymryd rhan ynddo ei fod wedi cael goddefeb, gan egluro union natur y cyfyngiadau arno, a bod hynny'n cael ei nodi yng nghofnodion y cyfryw gyfarfodydd.

(B) Cais gan y Cynghorydd Dilwyn Morgan

Nododd y Swyddog Monitro:-

- Bod y Cynghorydd Dilwyn Morgan, Aelod Y Bala ar Gyngor Gwynedd, yn gofyn am oddefeb gyffredinol, oherwydd ei rôl fel aelod lleol, i siarad a phleidleisio mewn cysylltiad â thrafodaethau ar ad-drefnu addysg yn nalgylch Ysgol y Berwyn, Y Bala.
- Bod y cynghorydd wedi nodi bod ganddo fuddiant yn y mater oherwydd bod ei wraig yn gwneud gwaith llanw yn achlysurol yn ysgolion y dalgylch ac yn rhoi gwersi cerdd mewn ysgolion ar ran Canolfan William Mathias ac oherwydd ei fod yntau yn Llywodraethwr yn Ysgol y Berwyn.
- Nad oedd o'r farn bod y buddiannau hyn yn rhagfarnu gan nad oedd gwraig y cynghorydd yn aelod o staff parhaol unrhyw ysgol yn y dalgylch a bod y cynghorydd wedi'i benodi'n Llywodraethwr ar ran yr Adran Addysg. Gan hynny, argymhellodd nad oedd angen bwrw ymlaen â'r cais.

PENDERFYNWYD peidio bwrw ymlaen â'r cais.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â chynnwys '*partner*' yn y rhestr o gysylltiadau a fernir yn rhy agos i ganiatáu goddefeb o safbwynt ysgolion penodol, nododd y Swyddog Monitro mai canllawiau gan y Pwyllgor Safonau oedd yn cyfeirio at '*wr*' neu '*wraig*' ac y byddai cais ynglŷn â '*phartner*' neu unrhyw gais arall angen ei ystyried yn ôl ei haeddiant, ond ni fyddai ei fodolaeth neu beidio yn y canllawiau yn llyffetheirio disgrisiwn y Pwyllgor.

4. **AELODAETH Y PWYLLGOR SAFONAU**

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn hysbysu'r aelodau fod tymor swydd dau o aelodau annibynnol y pwyllgor, sef Mr Gwilym Ellis Evans (Cadeirydd) a Mr Sam Soysa (Is-gadeirydd) yn dod i ben ym mis Chwefror eleni, yn dilyn gwasanaethu dau dymor, ac yn amlinellu'r camau fydd angen eu dilyn i benodi aelodau annibynnol newydd.

Diolchwyd i Mr Gwilym Ellis Evans a Mr Sam Soysa am eu cyfraniad gwerthfawr i waith a datblygiad y Pwyllgor Safonau dros nifer o flynyddoedd a dymunwyd yn dda i'r ddau yn y dyfodol.

Diolchodd Mr Gwilym Ellis Evans i'w gyd-aelodau ar y pwyllgor a'r swyddogion am eu cefnogaeth dros y blynyddoedd.

Mewn ymateb i gwestiynau, nododd yr Uwch Gyfreithiwr:-

- Y byddai'r hysbyseb am aelodau annibynnol newydd yn ymddangos ar Wefan, 'Twitter' a 'Facebook' y Cyngor.
- Nad oedd yna fwrriad i roi'r hysbyseb yn y papurau bro, yn bennaf oherwydd prinder amser ac adnoddau, ond pe ceid anhawster denu ymgeiswyr, y byddai'r papurau bro yn ffordd dda o ledaenu'r neges.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

5. HYFFORDDIANT I GYNGHORAU CYMUNED

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn amgáu copi o lythyr a anfonwyd at gynghorau cymuned i geisio'u barn ar gynnwys a ffurf yr hyfforddiant y gellir ei gynnig iddynt ac yn gofyn am farn y pwyllgor ar yr awgrymiadau yn y llythyr, ac unrhyw awgrymiadau eraill ynglŷn â'r math o gefnogaeth y gellir ei gynnig i gynghorau cymuned a thref.

Ymhellach i gynnwys yr adroddiad, nododd yr Uwch Gyfreithiwr y derbyniwyd tua 16 o ymatebion gan gynghorau cymuned erbyn hyn, a bod pob un ohonynt yn ffafriol i'r awgrymiadau.

Yn ystod y drafodaeth:-

- Nodwyd bod clerc Cyngor Tref Abermaw yn dweud nad oedd wedi derbyn y llythyr. Mewn ymateb, eglurodd yr Uwch Gyfreithiwr fod yna fas data o enwau / cyfeiriadau clerod cynghorau cymuned ar wefan y Cyngor, gyda'r clerod eu hunain yn gyfrifol am hysbysu'r Cyngor o unrhyw newidiadau. Nododd y Swyddog Monitro ei fod yn derbyn y gallai fod yna fylchau yn yr wybodaeth ar brydiau a bod angen edrych ar hyn. Nodwyd hefyd bod angen gwirio bod y llythyr at Gyngor Tref Abermaw wedi ei anfon i'r person cywir.
- Holwyd a anfonwyd y llythyr at Gadeiryddion y cynghorau yn ogystal. Atebodd y Swyddog Monitro nad oedd y Cyngor yn cadw manylion cyswllt y cadeiryddion.
- Nodwyd y dylid annog pob cyngor cymuned i sefydlu cyfeiriad e-bost ac y gellid e-bostio'r cynghorau cymuned i ofyn am enw / cyfeiriad eu cadeiryddion.
- Gofynnwyd i'r swyddogion edrych beth yw'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y gofyn i gynghorau cymuned sefydlu gwefannau ar y cyd neu'n unigol.
- Awgrymwyd bod angen edrych ar ryw fath o hyfforddiant i gadeiryddion hefyd ar greu a chynnal diwylliant priodol.
- Pwysleisiwyd bod darparu hyfforddiant priodol i gynghorau cymuned yn talu ar ei ganfed.
- Eglurwyd mai rôl y Swyddog Monitro oedd ceisio gwella safonau. 'Roedd yn gwneud gwaith mwy uniongyrchol gyda rhai cynghorau cymuned ond nid oedd ganddo unrhyw bŵer drostynt.
- Nodwyd, petai cynghorau cymuned yn derbyn mwy o swyddogaethau yn y dyfodol, y byddai'n rhaid sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn gadarn.
- Awgrymwyd y byddai o fudd petai pob cyngor cymuned yn derbyn copi o reolau sefydlog Unllais Cymru ar gyfer cynghorau tref a chymuned.

- Nodwyd bod y clerod angen cefnogaeth gan eu bod mewn swydd eithaf unig sy'n galw am arbenigedd a chefnidir mewn amrediad o feysydd gwahanol.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

6. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd er gwybodaeth – adroddiad y Swyddog Monitro ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau.

Gan gyfeirio at ran 2.7 o'r adroddiad, nododd yr Uwch Gyfreithiwr fod Achos 201403463 wedi ei gau erbyn hyn hefyd.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

Yn wyneb buddiant y Cadeirydd yn eitem 10 ar y rhaglen, ac yn absenoldeb yr is-gadeirydd, penodwyd Dr Einir Young i gadeirio'r ddwy eitem ganlynol.

7. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

PENDERFYNWYD cau'r wasg a'r cyhoedd allan o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol gan ei fod yn debygol y datgelir gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir ym mharagraff 18C, Rhan 4, Atodiad 12A, Deddf Llywodraeth Leol 1972. Mae'r paragraff yma yn berthnasol oherwydd ei fod yn ymwneud â thrafodion y Pwyllgor Safonau wrth ddod i benderfyniad ar fater a gyfeiriwyd ato. Credir na ddylid datgelu'r wybodaeth rhag ofn i unrhyw gyhoeddusurwydd ynglŷn â'r achos ragfarnu sefyllfa'r cynghorydd cyn unrhyw wrandawriad. Fel canlyniad mae'r budd cyhoeddus o gadw'r wybodaeth yn eithriedig yn gorbwyso'r budd cyhoeddus o'i datgelu.

8. ADRODDIAD Y SWYDDOG MONITRO AR YMCHWILIAD I GŴYN YN ERBYN Y CYNGHORYDD 'A'

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro ar ei ymchwiliad i gŵyn yn erbyn y Cynghorydd 'A' a gofynnwyd i'r pwyllgor ddod i benderfyniad yn unol â gofynion y rheoliadau perthnasol.

Amlinellodd y Swyddog Monitro fanylion yr honiad, y cefndir cyfreithiol, yr ymchwiliad a gynhaliwyd ganddo, y ffeithiau, ei ganfyddiadau ar y ffeithiau a'i gasgliadau. Yna ymneilltuodd o'r cyfarfod.

Manylodd yr Uwch Gyfreithiwr ar y drefn i'w dilyn wrth ystyried y gŵyn.

PENDERFYNWYD

- (a) Oherwydd amgylchiadau'r achos, awdurdodi'r Uwch Gyfreithiwr i addasu'r drefn yn yr achos hwn, er hwylustod i'r aelod sy'n destun yr ymchwiliad, drwy ofyn iddo a fyddai'n fodlon cyflwyno ei sylwadau'n ysgrifenedig, mewn perthynas â chasgliadau'r ymchwiliad a'r honiad ei fod wedi methu, neu y gallai fod wedi methu, â chydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod.**
- (b) Ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig a dderbynnir cyn penderfynu oes angen galw cyfarfod arbennig o'r Pwyllgor Safonau i ystyried a phenderfynu ar y mater.**
- (c) Cadw papurau'r achos yn gyfrinachol tan ar ôl unrhyw wrandawriad a dileu'r cyfeiriadau at unigolion pan fydd y papurau yn cael eu cyhoeddi.**

PENDERFYNWYD ail agor y cyfarfod i'r wasg a'r cyhoedd.

Ar derfyn y cyfarfod, nododd yr Uwch Gyfreithiwr y cynhelid Cynhadledd Safonau Cymru yng Nghaerdydd ar 20 Hydref, 2015.

Nododd y Cadeirydd y cyflwynid cofnodion cyfarfod diwethaf Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru i gyfarfod nesaf y pwyllgor hwn.

Dechreuodd y cyfarfod am 11.00am a daeth i ben am 12.30pm.